

Voordracht voor de raadsvergadering van

11 september 2013

Jaar	2013
Afdeling	1
Nummer	668
Publicatiedatum	4 september 2013
Agendapunt	36
Datum besluit B&W	20 augustus 2013

Onderwerp

Kennismemen van het besluit van het college van burgemeester en wethouders tot wijzigen van het beheer van de damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD)

Met deze voordracht stellen wij u voor het volgende besluit te nemen:

Tekst van openbare
besluiten wordt
gepubliceerd

De gemeenteraad van Amsterdam

Gezien de voordracht van burgemeester en wethouders,

besluit

1. kennis te nemen van:
 - a) de gespreksnotitie voor het ambtswoningoverleg van 7 juni 2013 over het damhertenbeheer in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD), de daarbij behorende onderzoeksrapporten en het verslag van het overleg, waaruit blijkt dat voortzetting van het huidige beleid kan leiden tot negatieve effecten op veiligheid, natuur en dierenwelzijn en dat enige vorm van actief beheer van de damhertenpopulatie gewenst is;
 - b) de brief van de voorzitter van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland van 28 mei 2013 waarin zij, namens de partijen die betrokken zijn bij het realiseren van ecologische verbindingen in Zuid-Kennemerland, het belang aangeeft van een gezamenlijk beheer, omwille van veiligheid en ecologische draagkracht;
 - c) de brief van Rewilding Europe van 12 juni 2013, waarin wordt voorgesteld de mogelijkheden te verkennen om damherten uit de AWD naar andere natuurgebieden in Europa over te brengen;

2. kennis te nemen van het besluit om Waternet te mandateren om namens de gemeente Amsterdam, samen met de andere natuurbeheerders in de regio, een ontheffing aan te vragen voor ingrepen in de damhertenpopulatie, op basis van het Faunabeheerplan damhert van de provincies Noord- en Zuid-Holland en mogelijke aanvullingen daarop, waarbij de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden worden gehanteerd:
 - de maximum populatie voor de AWD kan groter zijn dan voor de andere deelgebieden van het Natura 2000 gebied;
 - de ontheffing dient ruimte te bieden aan initiatieven om de populatiereductie zoveel mogelijk te realiseren door het verplaatsen van dieren naar andere Europese natuurgebieden;

- de uitvoering van eventueel afschot in de AWD dient uitsluitend te worden uitgevoerd door professionals;
3. kennis te nemen van het besluit om Waternet op te dragen de hierboven bij besluit 1c genoemde voorstellen van Rewilding Europe verder te verkennen en het college te zijner tijd te informeren over de resultaten daarvan;
 4. kennis te nemen van de brief van de wethouder Waterbeheer d.d. 21 augustus 2013 aan de deelnemers van het ambtswoningoverleg van 7 juni, waarin een toelichting wordt gegeven op de bovengenoemde besluiten.

Wettelijke grondslag

Artikel 169 Gemeentewet

Bestuurlijke achtergrond

Uw Vergadering heeft op 22 juni 2011 (Gemeentebblad, afdeling 3A, nummer 113/434) ingestemd met het voornemen van ons College om mee te werken aan het in het Faunabeheerplan damhert voorgestelde beheer. Daarbij is in een motie een aantal voorwaarden voor de praktische uitvoering van dit beheer geformuleerd. Uw Vergadering heeft ons College opgedragen pas over te gaan tot de uitvoering van het Faunabeheerplan damhert, indien aan de volgende condities is voldaan:

1. het hekkenprogramma wordt eerst voltooid en verbeterd waar slecht geplaatste hekken niet effectief zijn;
2. de effecten van plaatsing zijn zorgvuldig gemonitord en geëvalueerd;
3. er is objectief aangetoond dat na voltooiing van het hekkenprogramma nog altijd substantiële overlast plaatsvindt, aantoonbaar veroorzaakt door uit het AWD-gebied tredende damherten;
4. de provincie stemt in met het duurzaam beheerbeleid van Waternet.

Het hekkenprogramma is in het najaar 2012 afgerond en de effecten op de overlast, het dierenwelzijn en de ecologie zijn gemonitord. De overlast aan de oostzijde is inderdaad afgenomen, maar in Zandvoort en aan de zuid-westzijde blijft sprake van overlast vanwege de herten die nog via de zeereep kunnen uitreden. De afgelopen winter zijn circa 200 damherten gestorven, beduidend meer dan in de afgelopen jaren. Uit onderzoek is gebleken dat de dieren zijn gestorven uit voedselgebrek. Dit is vooral opgetreden bij een beperkte groep dieren, die voorheen gewend waren hun voedsel te halen buiten het gebied dat door de plaatsing van het hek onbereikbaar werd. Ook nemen de signalen van negatieve effecten op de ecologie binnen het gebied toe.

De aantallen damherten binnen de AWD blijven toenemen (met circa 20% per jaar) en het aantal bedraagt nu naar schatting circa 2000. Ten tijde van het raadsbesluit in juni 2011 waren dat er nog circa 1450.

Waternet heeft daarom het initiatief genomen om de standpunten van de beheerders in de regio te verkennen, waarbij ook is gevraagd of actief ingrijpen in de populatie overwogen wordt. Tijdens een ambtswoningoverleg op 7 juni zijn deze standpunten nader besproken met vertegenwoordigers van de betrokken provincies en gemeenten, de beheerders van aangrenzende natuurgebieden en belangengroepen.

De gespreksnotitie voor het ambtswoningoverleg (bijlage 1) bevat een lijst van alle genodigden. Daarnaast heeft de Dierenbescherming op 3 september een aparte voorlichtingsbijeenkomst voor de raadsleden gehouden.

De raadscommissie voor Economische Zaken, Bedrijven en Personeel en Organisatie c.a. (EZP) heeft deze voordracht op 5 september 2013 besproken.

Onderbouwing besluit

Ad 1a. ambtswoningoverleg

In lijn met de intentie van de raadsvoordracht van 22 juni 2011, wordt ernaar gestreefd om met de beheerders in de omgeving tot een gezamenlijk beheer te komen, met als doel een duurzame populatie.

De gespreksnotitie voor het ambtswoningoverleg van 7 juni (bijlage 1) bevat de resultaten van enkele onderzoeken die Waternet recentelijk heeft laten verrichten, Deze zijn tijdens het ambtswoningoverleg door de betrokken onderzoekers toegelicht. De hoofdpunten hiervan zijn:

Rapport Dutch Wildlife & Health Centre (Universiteit Utrecht, bijlage 3): uit dit onderzoek is gebleken dat de sterfte van de afgelopen winter het gevolg is van voedselgebrek en niet van ziektes of andere oorzaken.

Rapport Alterra (bijlage 4): op basis van een beproefde methode is berekend dat een gezonde populatie van ca. 600 damherten duurzaam moet kunnen leven op het natuurlijk voedselaanbod in de AWD.

Rapport OBN (Kennissenetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit, bijlage 5): het OBN deskundigenteam Duin- en Kustlandschap heeft gekeken naar de balans in het systeem. Het is volgens hen niet uit te sluiten dat negatieve effecten gaan overheersen. Omdat ook het deskundigenteam verwacht dat de populatie damherten de komende jaren nog (sterk) zal groeien, acht het ingrijpen in de populatie uiteindelijk noodzakelijk.

Uit het ambtswoningoverleg van 7 juni is gebleken dat afschot vanwege de nog steeds groeiende omvang van de populatie en de gevolgen hiervan voor de omgeving (veiligheid, overlast), het leefgebied (schade aan overige natuur) en de populatie zelf (dierenwelzijn) uiteindelijk onontkoombaar is. De standpunten over het tijdstip waarop en de mate waarin ingegrepen wordt, lopen uiteen. Enerzijds pleiten de Dierenbescherming en de stichting Faunabescherming er voor om de populatie te laten doorgroeien en niet in te grijpen in de omvang van de populatie en slechts afschot toe te passen als er sprake is van dierenleed ten gevolge van voedselgebrek. In haar op 1 augustus 2013 aan de raadsleden toegestuurde standpunt (bijlage 8) pleit de Dierenbescherming daarnaast voor een protocol voor de toepassing van een dergelijk beheer. De Faunabescherming is daarnaast van mening dat beheerorganisaties daarbij ook een verantwoordelijkheid hebben om het publiek vertrouwd te maken met het sterven van dieren.

Anderzijds wordt door de meeste andere deelnemers aan het ambtswoningoverleg (met name de provincies Noord- en Zuid-Holland, de gemeente Bloemendaal, het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, PWN en de Faunabeheereenheid) opgeroepen tot een eerdere ingreep waarbij de omvang van de populatie wordt teruggebracht vanuit het oogpunt van veiligheid, ecologie en dierenwelzijn. Zodoende zou in de toekomst in het gehele duingebied sprake zijn van

één integraal beheer in een gezamenlijke aanpak, inclusief afschot van dieren binnen het zogenaamde leefgebied, op basis van één gezamenlijke ontheffingsaanvraag.

Ad 1b. ecologische verbindingen

In Zuid-Kennemerland worden drie verbindingen (ecoducten) tussen de verschillende deelgebieden voorbereid. Daarmee wordt de kwaliteit van dit Natura 2000 gebied (Europese topnatuur) versterkt. De provincie Noord-Holland, het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, PWN, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Waternet, Prorail, Bloemendaal en Zandvoort werken hierin samen.

Genoemde partners van Waternet zijn van mening dat actief beheer van damherten binnen het gehele leefgebied noodzakelijk is om redenen van veiligheid en ecologische draagkracht en achten een gezamenlijke aanpak vóór de oplevering van het eerste ecoduct (tussen de AWD en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland) eind 2013 wenselijk.

Ad 1c. inzet Rewilding Europe

Rewilding Europe is een organisatie die zich inspant voor de versterking van Europese natuur, vaak in samenspraak met het Wereld Natuur Fonds. Waternet heeft deze organisatie gevraagd de mogelijkheden te onderzoeken voor het overbrengen van dieren uit de AWD, naar andere Europese natuurgebieden om daarmee de ingreep in de populatie door middel van afschot zoveel als mogelijk te beperken.

Waternet heeft daarbij als randvoorwaarden gesteld dat een dergelijk alternatief moet passen binnen de kaders van duurzaam beheer en voorzien moet zijn van garanties voor verantwoord dierentransport.

Rewilding Europe richt zich op een economische opleving van gebieden in Europa waar sprake is van teruglopende landbouwactiviteiten, door in die gebieden nieuwe natuur te introduceren. O.a. in de Donaudelta worden kansen gezien voor de damherten uit de AWD.

Ad 2. mandaat voor aanvragen ontheffing

In aanmerking dient te worden genomen dat het besluit om tot ontheffingsaanvraag over te gaan, wordt genomen vanuit de private rol die de gemeente Amsterdam als eigenaar en terrein beherende organisatie heeft in de AWD. Omdat het provinciale beleid, neergelegd in het Faunabeheerplan leidend is, betekent dit dat de gemeente Amsterdam maar tot op zekere hoogte kan bepalen wat haar beleid in deze is.

Een ontheffing voor afschot ter bestrijding van overlast, in de gebieden rond de AWD waarbij o.a. de verkeersveiligheid in het geding is, is inmiddels verleend en heeft de toets van de rechter doorstaan. Uitvoering geschiedt door de terreinbeheerders in de omgeving van de AWD (i.c. PWN, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer). Amsterdam c.q. Waternet heeft hierbij dus geen actieve rol.

Een ontheffing voor actief ingrijpen ter voorkoming en bestrijding van ondraaglijk lijden van m.n. zieke of gewonde dieren is ook reeds aan Waternet als beheerder van de AWD verleend en is het afgelopen jaar een aantal keren benut.

De situatie zoals die thans is na de voltooiing van het hekkenprogramma, voldoet aan

de uitgangspunten en randvoorwaarden van het raadsbesluit van 22 juni 2011. Niettemin, blijft de situatie op de aspecten veiligheid en overlast zorgelijk, terwijl zich daarnaast op de aspecten dierenwelzijn en natuurwaarden negatieve ontwikkelingen hebben voorgedaan:

- Er blijft sprake van aanzienlijke overlast en verkeersonveilige situaties in de omgeving van Zandvoort en het zuidwestelijk bollengebied. Afgelopen jaar zijn in Zuid-Holland 185 damherten geschoten die de AWD hebben verlaten via de Zeereep. In de raadsvoordracht van 22 juni 2011 is een volledige afsluiting van het duin als ongewenst betiteld vanwege ecologische, landschappelijke en dierenwelzijnsaspecten en vanwege juridische consequenties (zorgplicht). Ook nu is om dezelfde redenen een volledige afsluiting niet wenselijk.
- De afgelopen winter zijn in de AWD circa 200 dieren gestorven. Uit de tellingen blijkt dat de groei van de populatie doorzet. Dit kan leiden tot een significant hogere wintersterfte in een van de komende jaren. In de Oostvaardersplassen leidde een sterke groei van de populatie tot een grote toename van de wintersterfte (25-35%). Gelet op de hoge bezoekenintensiteit van de AWD leidt een dergelijke hoge wintersterfte tot een hoge trefkans van publiek met dode en/of lijdende dieren. De oproep van betrokkenen (wandelaars, omwonenden, deskundigen) om in laatstgenoemde gevallen de dieren uit hun lijden te verlossen, zal fors toenemen.
- De druk op de overige natuurwaarden zal toenemen. De AWD maken deel uit van het Natura 2000 gebied Kennemerland-Zuid en behoren daarmee tot de Europese topnatuur. De gebiedseigenaren in Kennemerland-Zuid, waaronder Amsterdam, hebben de verantwoordelijkheid om die natuur in stand te houden volgens voorgeschreven richtlijnen. Deskundigen wijzen op de negatieve effecten van hoge dichtheden damherten op de kwaliteit van verschillende habitattypen.

Gezien de constatering dat afschot in welke beheervorm dan ook, door een brede vertegenwoordiging in het ambtswoningoverleg onontkoombaar wordt geacht en gezien de ontwikkelingen sinds het raadsbesluit van 2011 waarbij nog steeds sprake is van overlast en waarbij de negatieve effecten op de ecologie en dierenwelzijn toernemen ten gevolge van de groei van de populatie, wordt een vervolg, waarin wordt ingegrepen in de populatie, uiteindelijk gewenst geacht. De initiatieven van Rewilding Europe kunnen daarbij de omvang van het feitelijke afschot beperken.

Een ontheffing voor actief ingrijpen in de populatie wordt op verzoek van de terreinbeheerders aangevraagd door de Faunabeheereenheid Noord-Holland. Naar verwachting is hiervoor een aanvulling op het bestaande Faunabeheerplan van de provincies noodzakelijk. De beheerders bereiden een dergelijk verzoek thans voor en tijdens het ambtswoningoverleg is gevraagd of Waternet daarbij aan kan sluiten. Hierbij wordt gestreefd naar één gezamenlijk beheer van de populatie voor het gehele Natura 2000 gebied Zuid-Kennemerland, waar de AWD deel van uit maken. In het overleg is aangegeven niet eerder daartoe over te gaan dan nadat de commissie EZP resp. uw Vergadering in de gelegenheid is geweest zich hierover uit te spreken. Naar verwachting kunnen het aanvullende beheerplan en de ontheffingsaanvraag nog dit jaar voorbereid worden. De ontheffing zou dan in de loop van 2014 verleend kunnen worden.

Voor een deelname aan een dergelijke gezamenlijke ontheffingsaanvraag worden voor de AWD de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden gehanteerd:

- De maximum populatie voor de AWD kan groter zijn dan voor de andere deelgebieden van het Natura 2000 gebied. De AWD zijn immers grotendeels voorzien van hekken waardoor de noodzaak voor populatiebeperking vanwege overlast, minder groot is dan in de andere deelgebieden waar geen hekken staan.
- De ontheffing dient ruimte te bieden aan de initiatieven die Waternet thans met Rewilding Europe onderzoekt om de eerste populatiereductie zo veel als mogelijk te realiseren door het wegvangen van gezonde dieren t.b.v. andere Europese natuurgebieden, zodat reductie door afschot beperkt kan worden.
- De daadwerkelijke uitvoering in de AWD dient uitsluitend te worden uitgevoerd door professionals. Plezierjacht in de AWD wordt daarbij nadrukkelijk uitgesloten.

Met deze uitgangspunten en randvoorwaarden kunnen de AWD zich positioneren als hét gebied in de Randstad met de beste kansen voor bezoekers om groot wild te spotten.

Ad 3. uitwerking voorstellen Rewilding Europe

Rewilding Europe heeft toegezegd de komende maanden te inventariseren welke gebieden zich lenen voor het terugbrengen van damherten, waarbij die terugkeer bijdraagt aan het herstel van het ecosysteem aldaar. Daarnaast wordt in samenwerking met Waternet onderzocht op welke wijze verantwoord damherten gevangen en vervoerd kunnen worden.

Over de precieze mogelijkheden en de inhoudelijke, technische en financiële aspecten daarvan zal ons College te zijner tijd nader worden geïnformeerd.

	Financiële paragraaf					
Grondexploitatie:Nee						
Investering: Nee						
Is de regeling kredieten van toepassing: Nee						
Regeling Risicovolle Projecten van toepassing:Nee						
Zijn er risico's en zo ja, hoe worden deze beheerst?	n.v.t.					
	Financiële gevolgen					
	2013	2014	2015	2016	2017	Volgnummer
Kapitaallasten						
Overige exploitatielasten	<150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	330.02.01 (exploitatie drinkwater)
Baten						
Saldo ten laste van de algemene middelen	0	0	0	0	0	Zie de toelichting bij ad 2
Waarvan nog niet gedekt						

Toelichting

Ad 1b. De realisering van de ecologische verbindingen leidt niet tot extra kosten voor Amsterdam. Voor het ecoduct over de Zandvoortselaan is in de drinkwaterbegroting

van Waternet in een eerder stadium reeds een bijdrage van € 0,5 miljoen opgenomen bij de routinematige kredieten voor diverse natuurontwikkelingsprojecten in de AWD. Voor de andere, verder van de AWD te realiseren ecoducten is een bijdrage niet aan de orde.

Ad 2. De kosten van actief faunabeheer bedragen naar schatting ca. € 150.000 per jaar. Deze kosten kunnen worden opgevangen in de bestaande drinkwaterbegroting van Waternet, door een verschuiving binnen de huidige beheertaken c.q. een andere inzet van de bestaande capaciteit. Het nieuwe beheer zal over het geheel genomen nl. niet arbeidsintensiever zijn dan het huidige, reactieve beheer. De overgang naar actief beheer leidt derhalve niet tot hogere lasten voor de drinkwaterbegroting en zal dan ook geen consequenties hebben voor de hoogte van het drinkwatertarief.

Ad 3. Over de kosten van de eventuele inzet van Rewilding Europe zal t.z.t. op basis van het uit te voeren onderzoek separaat worden gerapporteerd.

Geheimhouding

n.v.t.

Stukken

Meegestuurd

1. Gespreksnotitie ambtswoningoverleg 7 juni 2013
2. Verslag ambtswoningoverleg 7 juni 2013
3. Onderzoeksrapportage Dutch Wildlife Health Centre d.d. mei 2013
4. Onderzoeksrapportage Alterra d.d. april 2013
5. Onderzoeksrapportage OBN deskundigenteam d.d. mei 2013
6. Brief voorzitter Nationaal Park Zuid-Kennemerland aan B&W d.d. 28 mei 2013
7. Brief van Rewilding Europe aan Waternet d.d. 12 juni 2013
8. Brief Dierenbescherming aan leden gemeenteraad d.d. 1 augustus 2013
9. Brief wethouder Waterbeheer aan deelnemers ambtswoningoverleg d.d. 21 augustus 2013

Ter inzage gelegd

n.v.t.

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Maaïke Veer, Waternet, tel. 020 608 7586, email maaïke.veer@waternet.nl

Het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam

A.H.P. van Gils, secretaris

E.E. van der Laan, burgemeester
